

Сидоренко Алла Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри документознавства та інформаційних систем
Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету
культури і мистецтв»

"Збереження культурно-історичної спадщини як проблема бібліотекознавства"

Автор аналізує поняття культурно-історична спадщина, значення і особливості її збереження. Охарактеризовані програми збереження культурно-історичної спадщини, наукові дослідження, врахований регіональний досвід.

Культурна спадщина – це сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини. Проблема культурно-історичної спадщини на сучасному етапі розглядається як нагальна потреба національної самоідентифікації, самоусвідомлення, що має прояв у масовому тяжінні до вивчення історії української культури, про що свідчать створення державних програм, національних доктрин, концепцій, предметом яких є історія культурної спадщини українського народу, етносу, нації. Осмислення української культури тісно пов'язане з українською документальною

культурною спадщиною, що дає можливість побачити, почути, прочитати, усвідомити значущі для історичного розвитку України, регіону події та досягнення.

Значення культурно-історичної спадщини для трансляції історичного досвіду висвітлювалося у дослідженнях істориків та філософів В.Андрущенка, Ю.Афанасьєва, Г.Горак, В.Горбик, А.Гулиги, Т.Курило, Т.Тронька та ін. Питання дослідження збереження документальної культурно-історичної спадщини представлені у працях вітчизняних та російських бібліотекознавців В.А.Голуба, В.В.Губарець, Р.С.Матульського, І.Г.Моргенштерна, В.Ю.Омельчука, О.С.Онищенко, А.А.Соляник, Л.П.Шрайберга та ін.

Новітні технології надають Україні можливість гідно репрезентувати власну багатющу історичну спадщину. Цифрова ера відкрила нові можливості для зберігання документів. Отже, переведення історичних джерел в електронний вигляд розпочався порівняно недавно – в рамках «ProjectGutenberg» (Проекта Гутенберга).

Прикладом популяризації цифрових ідей стали проекти GoogleBooks (Google Книги), Інтернет-архів (Internet Archive), Європіана (Europeana), Галліка (Gallica) та інші. Кожний з них вирізняється своєю специфікою, але всі вони мають схожу тенденцію до популяризації цифрового виміру.

Розвиток технологій збереження інформації займає важливе місце і в державній політиці України. На перший план сьогодні в цьому напрямку висувається оцифрування джерел та літератури, які зберігаються у фондах бібліотек різних типів та видів, оскільки саме вони відіграють чи не найважливішу роль у збереженні історичної спадщини. Найбільш значимими проектами стали:

- «Створення національної системи реферування української наукової літератури» (започаткований Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського);
- «Створення загальноакадемічного порталу наукової періодики»;
- Почаївський проект (в якому започатковано дослідження та укладання каталогу кирилических почаївських стародруків, які зберігаються в Україні та Росії, створення електронних повнотекстових копій рідкісних почаївських стародруків);
- Система наукових електронних видань «Бібліотека – суспільству»;
- Проект «Пам'ять України» та ін. [2].

Серед проектів, що спрямовані на оцифрування старовинних джерел інформації для збереження культурної спадщини українського народу і такі, що поєднують зусилля і бібліотек, держави і громадських організацій можна відзначити:

- Проект «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі», метою якого є збереження і популяризація культурно-історичної документальної спадщини світового і загальнонаціонального значення, зосередженої в фондах Національної історичної бібліотеки України. Також планується створення електронної колекції стародрукованих, рідкісних і цінних книг, серед яких видання XVI – XVII ст. іноземними мовами [3]. Започаткований навесні 2011 року, є спільною ініціативою МГО Асоціація «Інтелектуальне лідерство», Національної історичної бібліотеки України і відбувається за підтримки Міністерства культури України, Української бібліотечної асоціації, Державної служби молоді і спорту, компанії «Електронні архіви України» [1].
- Державна цільова національно-культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI», що має за мету популяризувати унікальні документи, що становлять історико-культурну цінність не тільки для України, світового співтовариства, а також підвищити рівень інформаційної культури населення[4].

Але треба відзначити, що більшість електронних ресурсів створюється та підтримується кожною бібліотекою самостійно, без належної співпраці, взаємодії та координації з іншими бібліотеками.

Втім, порівняно високий рівень технічної грамотності населення, традиційна системність фондів й відсутність ідеологічного тиску виступають позитивними передумовами стрімкого зростання кількості та якості представленого у цифровому форматі матеріалу, що містить відомості про нашу країну, її культурні та історичні здобутки, літературний спадок кожного регіону. Яскравим прикладом є створений Миколаївською науково-педагогічною бібліотекою інтернет - журнал «Літературний Миколаїв», інформація про письменників і поетів Миколаївщини на сайтах обласних і центральних бібліотек Миколаєва. Крім електронного ресурсу у фондах майже всіх бібліотек є збірки, окремі твори літераторів Миколаївщини, які популяризуються різними формами серед читачів.

Історики, культурологи, мистецтвознавці, бібліотекознавці, архівознавці, соціологи, політологи звертаються до проблем культурно-історичного спадку, його ролі у духовному відродженні суспільства, формуванні історичної пам'яті. Культурно-історичний потенціал будь-якого регіону виражається в його історичній спадщині і потребує постійного вивчення.

Отже, збереження документальної культурно-історичної спадщини, що виступає важливим елементом розвитку історичної свідомості, чинником формування національної ідентичності та утвердження об'єднаних цінностей у суспільстві, залишається актуальною проблемою сучасного бібліотекознавства.

Використана література:

1. Крикун, О. Молодь навчать зберігати історичні надбання за допомогою сучасних технологій [Електронний ресурс] / О. Крикун. – Режим доступу:<http://ufb.org.ua/blog/posts/molod-navchat-zberigati-istorichni-nadbannya-za-dopomogoyu-suchasnih-tehnologiy/>
2. Пелагеша, Н. Цифрова бібліотека для всієї Європи [Електронний ресурс] / Н. Пелагеша // «Дзеркало тижня» [сайт]. – № 6. – Режим доступу : http://dt.ua/SCIENCE/tsifrova_biblioteka_dlya_vsieyi_evropi-52792.html.
3. Презентація Проекту «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі» [Електронний ресурс] // Національна історична бібліотека України [сайт]. – Режим доступу : <http://dibu.kiev.ua/post.php?id=51>.
4. Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI» : Постанова Кабінету Міністрів України № 956 від 17.08.2011 р. [Електронний ресурс] // Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України : Законодавство. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2011-п>.